

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 25. oktobrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 112/2024),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma 229. panta otro daļu, 464. panta 4.¹ un septīto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma rašanās brīža.

2. Civilprocesa likuma 229. panta otrā daļa noteic, ka lēmumu sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā vai ieraksta tiesas sēdes protokolā un pasludina pēc tā pieņemšanas. Šajā likumā paredzētajos gadījumos lēmumu var sastādīt rezolūcijas veidā. Tādā gadījumā norāda tikai lēmuma pieņemšanas laiku un vietu, tiesas nosaukumu un sastāvu, kā arī tiesas vai tiesneša nolēmumu.

Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa noteic, ka šā panta otrajā, trešajā, ceturtajā un septītajā daļā minēto lēmumu var sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot šā likuma 229. panta otrajā daļā noteikto.

Savukārt Civilprocesa likuma 464. panta septītā daļa noteic, ja tiesnešu kolēģijai nav acīmredzama pamata uzskatīt, ka, izskatot blakus sūdzību, pārsūdzētais lēmums tiks pilnīgi vai kādā tā daļā atcelts vai grozīts, tā Augstākās tiesas rīcības sēdē ar vienbalsīgu lēmumu var atteikties pieņemt blakus sūdzību. Šādā gadījumā samaksāto drošības naudu par blakus sūdzību neatmaksā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība. Līdz ar to prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktu Satversmes tiesa kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums ir formāli izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2020. gada 12. martā ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2019-13-01 „Par Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”. Šajā spriedumā Satversmes tiesa atzina Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļu – vienu no apstrīdētajām normām –, ciktāl tā attiecas uz lēmumu par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, par atbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Tomēr izskatāmajā pieteikumā apstrīdēta Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa, ciktāl tā attiecas uz lēmumu par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību. Šādā aspektā Satversmes tiesa nav vērtējusi minētās normas satversmību. Tādējādi

pieteikumā ietvertu prasījumu izvērtēt Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam nevar uzskatīt par jau izspriestu.

6. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārumu ir konstatējams, ja tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*). Turklāt jāpastāv tiešai saiknei starp personas pamattiesību aizskārumu un pieteikumā apstrīdēto normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 12. punktu*).

Pieteikumā ir citētas tiesību normas, norādīts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par tām, kā arī tas, ka senatoru kolēģija civillietā ar rezolūciju ir atteikusies pieņemt Pieteikuma iesniedzējas blakus sūdzību. Pēc Pieteikuma iesniedzējas ieskata, apstrīdētās normas pārkāpj Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertu tiesiskās vienlīdzības principu un aizskar Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

7.1. Civilprocesa likuma 229. panta otrā daļa vispārīgi reglamentē to, kādā veidā var tikt pieņemts tiesas lēmums.

Tomēr apstāklis, ka vispārīgi tiesas lēmumi var tikt pieņemti dažādos veidos (atsevišķs procesuāls dokuments ar motivāciju, rezolūcija vai tiesas sēdes laikā pieņemts lēmums), nenorāda uz konkrētu lēmuma veidu, kurā būtu jāpieņem lēmums par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību. To, ka minēto lēmumu var noformēt kā rezolūciju, noteic Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa.

Pieteikumā nav pamatots, kā tieši Civilprocesa likuma 229. panta otrā daļa, nevis citas tiesību normas, aizskar Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības. Līdz ar to šajā daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.2. Atbilstoši Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļai lēmumu par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību senatoru kolēģija var pieņemt rezolūcijas veidā.

Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi pamatojumu, kādā veidā Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa aizskar Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz tiesisko vienlīdzību. Līdz ar to šajā daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Savukārt saistībā ar Satversmes 92. pantā ietvertajām tiesībām Pieteikumā ir sniegts pamatojums tam, ka Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa rada tai tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārumu, jo rezolūcijas veidā sagatavots lēmums nenodrošinot tiesiskai valstij atbilstošu lietas izskatīšanas procesu. Līdz ar to pieteikums daļā par Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7.3. Civilprocesa likuma 464. panta septītā daļa noteic, ka senatoru kolēģija rīcības sēdē ar vienbalsīgu lēmumu var atteikties pieņemt blakus sūdzību. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd šīs normas satversmību tiktāl, ciktāl tā neparedz tiesības pieteikt noraidījumu tiesnesim vai tiesas sastāvam pirms šāda lēmuma pieņemšanas.

Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka Civilprocesa likuma 464. panta septītā daļa nostāda Pieteikuma iesniedzēju nevienlīdzīgā situācijā salīdzinājumā ar tām personām, kuru blakus sūdzības tiek pieņemtas izskatīšanai, kā arī tām personām, kuru lietās tiek taisīti spriedumi, jo šajos gadījumos puses varot pieteikt noraidījumu tiesnesim vai tiesas sastāvam.

Līdz ar to pieteikums daļā par Civilprocesa likuma 464. panta septītās daļas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Vienlaikus pieteikumā norādīts, ka minētā Civilprocesa likuma norma rada Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietverto tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārumu, jo tā neparedz iespēju pieteikt noraidījumu tiesnesim

vai tiesas sastāvam, kas lemj par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi, vai tai ir pamats uzskatīt, ka kāds no tiesnešiem, kurš koleģiāli lēma par atteikšanos pieņemt viņas iesniegto blakus sūdzību, būtu bijis iespējami neobjektīvs vai ieinteresēts lietas iznākumā, proti, ka Pieteikuma iesniedzējas tiesiskā situācija varētu būt atšķirīga, ja vien tai būtu bijusi iespēja pieteikt noraidījumu tiesnesim. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka tiesnesim ir pamats atstatīties no lietas izskatīšanas, ja tas pieņem lēmumu par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja pēc būtības iebilst pret civillietas, kurā viņa bija prasītāja, iznākumu, un viņa vēlas panākt atšķirīgu, sevis sniegtajai tiesību normu interpretācijai atbilstošu civillietas risinājumu. Tomēr Satversmes tiesa nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*).

Tādējādi pieteikumā nav pamatots, kādā veidā Civilprocesa likuma 464. panta septītā daļa, nevis tiesas nolēmums rada Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietverto tiesību uz taisnīgu tiesu aizskārumu. Līdz ar to šajā daļā pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

8. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Senāta rīcības sēdes lēmums par atteikšanos pieņemt Pieteikuma iesniedzējas blakus sūdzību nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzējai nav vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu, ar kuriem viņa varētu aizstāvēt savas pamattiesības.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Senāta rīcības sēdes lēmums par atteikšanos pieņemt Pieteikuma iesniedzējas blakus sūdzību civillietā Nr. [...] pieņemts un stāties spēkā [datums]. No šā datuma arī ir skaitāms konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš.

Konstitucionālā sūdzība Satversmes tiesā iesniegta 2024. gada 30. septembrī. Tādējādi tās iesniegšanas termiņš nav ievērots.

Līdz ar to pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 112/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina